

Till

Högsta domstolen

HÖGSTA DOMSTOLEN

INKOM: 2020-05-05
MÅLNR: T 2470-20
AKTBIL: 1

ÖVERKLAGANDE

Klagande Länsförsäkringar i Kalmar län, 532400-3549, Box 748, 391 27 Kalmar

Ombud Försäkringsjuristen Tomas Hansson, Länsförsäkringar AB,
106 50 Stockholm

Motpart HANS Gunnar Eric Alexandersson, Fyrvaktarvägen 2,
385 40 Bergkvara

Ombud Advokaten Henric Jacobsson, Advokatfirman W&Ö HB,
Box 7387, 103 91 Stockholm

Saken Överklagande av Göta hovrätts dom den 2 april 2020, mål T 2549-19

I egenskap av ombud för Länsförsäkringar i Kalmar län (Länsförsäkringar) överklagar jag hovrättens ovan angivna dom med följande.

Yrkande

Länsförsäkringar yrkar att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom ogillar käromålet. Vidare yrkar Länsförsäkringar att Högsta domstolen befriar Länsförsäkringar från skyldigheten att ersätta Hans Alexanderssons rättegångskostnader såväl i tingsrätten som i hovrätten och Länsförsäkringar yrkar ersättning för sina rättegångskostnader såväl i tingsrätten, hovrätten som i Högsta domstolen.

Grunder och omständigheter

Länsförsäkringar åberopar samma grunder och omständigheter i Högsta domstolen som vid underinstanserna.

Postadress
Länsförsäkringar AB
106 50 STOCKHOLM
Besöksadress
Tegeluddsvägen 11-13
Stockholm

Telefon
08 – 588 40 000 vxl
08 – 588 414 41 dir
073 – 96 421 39 mob

Telefax
08 - 670 48 07 dir

E-post
tomas.hansson@lansforsakringar.se

Hovrättens prövning

Hovrätten har tolkat bestämmelserna i försäkringsavtalslagen (FAL) och funnit att Hans Alexandersson haft rätt att på begäran förnya sin försäkring för tillfällig utlandsvistelse trots att det har avtalats om att försäkringen upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas.

Såsom hovrätten nämner i sina domskäl finns mycket riktigt en kontraheringsplikt för Länsförsäkringar att teckna konsumentförsäkring som bolaget normalt tillhandahåller. Länsförsäkringar har dock inte brutit mot kontraheringsplikten (3 kap. 1 § FAL) eftersom Hans Alexandersson inte har vägrats att teckna någon försäkring. Hans har dock vägrats att förnya en redan tecknad försäkring genom att det, med stöd av 1 kap. 6 § och 3 kap. 4 § FAL, har avtalats om att försäkringen upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas. Detta kom tingsrätten fram till såväl i sitt interimistiska beslut (som inte beviljades prövningstillstånd för i hovrätten) som i sin dom.

Av försäkringsvillkorens villkorspunkt M.1 (*skriftlig bevisning i hovrätten*) framgår att försäkringen gäller under den tid som anges i försäkringsbrevet och att om försäkringen gäller kortare tid än ett år upphör den automatiskt efter försäkringstidens slut. Av försäkringsbrevet till den försäkring för tillfällig utlandsvistelse som Hans Alexandersson vill få förnyad (*skriftlig bevisning i hovrätten*) framgår att försäkringen har gällt kortare tid än ett år. Under rubriken ”Kompletterande upplysningar” på försäkringsbrevet framhålls att det är fråga om en korttidsförsäkring, att försäkringen gäller under en begränsad period och att avtalet inte kommer att förnyas automatiskt.

Huvudregeln är annars, enligt 3 kap. 4 § FAL, att en konsumentförsäkring förnyas automatiskt om den inte dessförinnan har sagts upp av försäkringstagaren eller av försäkringsbolaget i enlighet med 3 kap. 3 § 2 st FAL. En försäkring ska dock inte förnyas automatiskt om det, enligt 3 kap. 4 § FAL, t.ex. har avtalats om att den inte ska förnyas. Möjligheten att avtala att försäkringen upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas har även sitt stöd i 1 kap. 6 § FAL där det framgår att FAL är tvingande om inte annat anges i lagen – FAL är således dispositiv i de delar det anges i lagen.

Hovrätten har dock funnit att regleringen i 3 kap. 4 § FAL om avtalsfrihet inte tillåter försäkringsvillkor som till nackdel för försäkringstagarsidan helt utesluter förnyelse av en

konsumentförsäkring när det är precis det som FAL tillåter. Hovrätten har bedömt att en försäkringsgivare istället är hänvisad till att åberopa särskilda skäl (enligt 3 kap. 1 § FAL) för att kunna vägra förnyelse av försäkringen om försäkringstagaren, trots att det med stöd av 3 kap. 4 § FAL har avtalats om att försäkringen upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas, ändå begär att få försäkringen förnyad.

Enligt Länsförsäkringar har hovrätten felaktigt tillämpat kontraheringsplikten mot en uppenbart dispositiv bestämmelse i FAL och hovrätten synes i det närmaste ha blandat ihop reglerna om rätten att nyteckna försäkring (vilket inte gjorts gällande i målet) med reglerna om rätten att få en redan tecknad försäkring förnyad. Det är i vart fall svårt att se hur hovrättens bedömning har sitt stöd i annat än FAL:s regler om rätten att nyteckna försäkring, vilket målet aldrig har handlat om. Hans Alexandersson väckte talan i tingsrätten mot Länsförsäkringar med yrkande om fastställande av att han haft rätt att förnya sin försäkring och begärde även interimistiskt beslut i den frågan i tingsrätten. Av Hans Alexanderssons talan i underrätterna och genom Länsförsäkringars yttrande av den 25 oktober 2018 till tingsrätten samt aktbilaga 49 i tingsrätten framgår tydligt att tvisten aldrig handlat om Hans Alexanderssons rätt att nyteckna någon försäkring – endast rätten att förnya en redan tecknad försäkring. Eftersom målet inte handlade om någon nyteckning av försäkring var det aldrig aktuellt för Länsförsäkringar att argumentera kring införsäkringsregler eller särskilda skäl för varför Hans Alexandersson inte hade rätt att nyteckna en motsvarande försäkring som den han nu vill ha förnyad.

En förnyelse innebär visserligen en ny försäkring som hovrätten konstaterat, men som framgår av 3 kap. 4 § FAL och dess förarbeten är det då fråga om en ny försäkring på samma villkor och samma försäkringstid som den tidigare meddelade försäkringen. Det synes dock i det närmaste ha undgått hovrätten att förnyelse är ett centralt försäkringsrättsligt begrepp med rättsregler knutna till det begreppet som skiljer sig från reglerna vid tecknande av försäkring. Den enda begäran om förnyelse som en försäkringstagare kan göra gällande enligt FAL är när försäkringsbolaget har sagt upp en försäkring, som enligt försäkringsavtalet och FAL ska förnyas, till försäkringstidens utgång (3 kap. 3 § 2 st FAL). De särskilda skäl som hovrätten hänvisar till för att undgå kontraheringsplikten, behöver enligt FAL endast åberopas av en försäkringsgivare för att neka en konsument att överhuvudtaget teckna försäkring eller neka förnyelse av en redan tecknad konsumentförsäkring som, enligt försäkringsavtalet och FAL,

ska förnyas men som försäkringsbolaget har sagt upp till försäkringstidens utgång och som försäkringstagaren har begärt att få förnyad (3 kap. 3 § 2 st FAL) – inte när det är avtalat om att försäkringen ska upphöra vid försäkringstidens slut och inte förnyas.

Hovrättens tolkning av FAL:s regler att en försäkringstagare, med stöd av reglerna om kontraheringsplikt, alltid skulle ha rätt att efter begäran få försäkringen förnyad – trots att det avtalats om att försäkringen upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas – skulle medföra att ett försäkringsbolag som inte kan påvisa särskilda skäl för vägran att förnya försäkringen skulle tvingas in i förnyade avtal.

Hovrättens uppfattning skulle även medföra att försäkringsbolaget inte skulle kunna ändra villkoren för sådana förnyade försäkringar om försäkringstagarens begäran om förnyelse skulle ske i nära anslutning till försäkringstidens utgång. Villkorsändringar, för att de ska kunna åberopas för en förnyad försäkring, ska anges senast i samband med premiekravet (3 kap. 5 § FAL) för den förnyade försäkringen och premiekravet måste skickas minst en månad innan förnyelsen sker (5 kap. 1 § 2 st FAL). När det med stöd av 3 kap. 4 § FAL har avtalats om att försäkringen inte ska förnyas skickar försäkringsbolaget, av uppenbara skäl, inte något premiekrav och följaktligen inte heller några villkorsändringar eftersom försäkringen enligt avtal inte ska förnyas automatiskt efter utgången av försäkringstiden. Hovrättens tolkning av FAL:s bestämmelser, att en försäkringstagare alltid skulle ha rätt att begära förnyelse trots att det har avtalats om att förnyelse inte ska ske, skulle således göra det omöjligt för försäkringsbolag att tillämpa eventuella nya gällande villkor för en förnyad försäkring som annars skulle gälla vid en nyteckning av en motsvarande försäkring.

Hovrättens tolkning av FAL skulle medföra att varje försäkring där det har avtalats om att försäkringen upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas ändå ska förnyas på försäkringstagarens begäran om försäkringsbolaget inte kan påvisa särskilda skäl att vägra förnyelse. Hovrättens synsätt synes vara helt i strid mot 1 kap. 6 § och 3 kap. 4 § FAL om rätten att avtala om att en försäkring inte ska förnyas.

Skäl för prövningstillstånd

Skäl för prövningstillstånd är att det är av ledning för rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Av ledning för rättstillämpningen

Det finns inte något avgörande från Högsta domstolen avseende möjligheten att enligt FAL avtala om att en konsumentförsäkring upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas eller om en försäkringstagare, med stöd av reglerna om kontraheringsplikt, alltid har rätt att efter begäran få en försäkring förnyad – trots att det med stöd av FAL:s dispositiva bestämmelser har avtalats om att försäkringen upphör vid försäkringstidens slut och inte förnyas.

Det är av största vikt för rättstillämpningen att Högsta domstolen klargör rättsläget inte bara för Länsförsäkringar utan för samtliga försäkringsbolag som löpande meddelar ett stort antal reseförsäkringar och andra försäkringar som av olika anledningar det avtalas om att de inte ska förnyas.

Hovrättens bedömning att en försäkringstagare, med stöd av reglerna om kontraheringsplikt, alltid har rätt att efter begäran få en försäkring förnyad – trots att det med stöd av FAL:s dispositiva bestämmelser har avtalats om att försäkringen upphör och inte förnyas – är en felaktig tolkning av kontraheringsplikts ställning som saknar stöd i FAL. Hovrättens bedömning, om den skulle utgöra gällande rätt, skulle medföra att FAL trots allt inte är dispositiv avseende förnyelse av försäkring och att försäkringsbolag istället kan tvingas in i förnyade försäkringsavtal och även kunna medföra att försäkringsbolaget inte kan ändra villkoren för sådana förnyade försäkringar. Det är således en mycket viktig branschgemensam fråga för svenska försäkringsbolag att Högsta domstolen klargör rättsläget.

Bevisning

Länsförsäkringar åberopar samma bevisning som vid underrätterna.

Stockholm den 30 april 2020

Tomas Hansson

Försäkringsjurist